

Memento

Asztalos Zsolt köztéri installációja Vittorio Venetóban

FAZAKAS RÉKA

A veszteségeket újraértelmezni, a borzalmakból értéket teremteni szinte csak a művészet képes. Az olaszországi Vittorio Veneto közelében, 1918. november 4-én az olasz csapatok döntő győzelmet arattak a Monarchia serege fölött. A 100 évvel később, 2018. november 4-én a településen nyílt nemzetközi köztéri kiállítás egy áldozatokról és történelmi tragédiákról terhelte korszakra emlékezik vissza, és a művészet nyelvén igyekszik újraírni azt. A tárlaton Asztalos Zsolt *Eltűnt emlékeknek* (For disappeared memories) című munkája képviseli hazánkat.

Az *Amikor a béke kitört* című kiállítás előkészítésére Dmitrij Ozerkovot, a szentpétervári Ermitázs kortárs részlegének igazgatóját (és a 2014-es Manifesta főkurátorát) kérte fel az olasz kisváros vezetősége. A tárlaton az I. világháborúban részt vett országok (a mai határokat figyelembe véve: Olaszország, Franciaország, Anglia, Oroszország, Ausztria, Németország, Magyarország, Belgium, Görögország, Csehország, Szerbia és Horvátország) egy-egy képzőművésze mutatkozhatott be. Az alkotók a háború és béke örök körforgásának témájára fókuszáltak, hogy műveikkel az emlékezést és a veszteségek feldolgozását segítsék elő. A tervek szerint a projekt keretében megvalósult munkák az elkövetkező 100 évre nyújtanak értelmezési lehetőséget az emlékezőknek.

A kiválasztott 13 művész (illetve egy művészpáros) a nyár folyamán egy egyhetes workshopon vett részt Veneto tartományban, hogy megismerjék az egykori csaták és frontvonalak helyszíneit. Mindegyikük személyesen is érintett lehet, hiszen felmenőik talán éppen egymás ellen harcoltak ott, ahol novemberben a traumák közös feldolgozása kezdődött el.

Asztalos Zsolt *Eltűnt emlékeknek* című munkájával olyan eseményekre hívja fel a figyelmet, amelyek valamilyen oknál fogva a feledés homályába merültek. Műve

olyan személyes történetekről szól, amelyekről talán csak az elhunyt katonák vagy civil áldozatok tudtak, olyan családi emlékekről, amelyekről a túlélők soha nem beszéltek vagy beszélhettek. Jellemző történelmünkre, hogy sokszor maguk a traumát átélők azok, akik nem tudnak vagy akarnak szólni a nehézségektől terhes múltjáról. Asztalos Zsolt 15 üres márványtábláját képzeletben bárki teleírhatja vagy továbbgondolhatja. A művet tehát a befogadók és emlékezők teszik teljessé azáltal, hogy személyesen megelevenítik azt. A meditatív, metaforikus munka táblái az eltemetett emlékekre utalnak, így elszakadva a világháború tematikájától tulajdonképpen valamennyi történelmi pusztításra vonatkozhatnak.

Asztalos Zsolt számos műve foglalkozik a múlttal, az emlékezettel és a történelemmel. Az 55. Velencei Biennálén a *Kilőtték, de nem robbant fel* (2013) című installációja vagy a 2016-os szentendrei, *Felújított emléket* című kiállításon szerepelt alkotásai is a személyes történet újraértelmezéséről szólnak. Ebbe a sorba illeszkednek a Vittorio Venetóban felállított márványtáblák is. Anélkül beszélnek a kimondhatatlanról, a kibeszéletlen feszültségekről, az örökre eltűnt időről, hogy akár egyetlen szó vagy ábra megjelenne rajtuk. A tizenöt egymás alá rögzített fehér márványlap látszólag éteri könnyedségű, ugyanakkor súlyosan terhelte emlékek hordozója mégis. Az installáció az Óratorony átjárójában kapott helyet, megkerülhetetlenné válva azok számára, akik belépnek Vittorio Veneto ősi városmagjába. Emlékezni kell, hiszen emlékek nélkül üresek vagyunk, nem tudjuk sem értelmezni, sem értékelni a jelent. És emlékezni kell amiatt is, hogy a múlt tanulságaiból okulva helyesen tudjunk cselekedni a jövőért.

ASZTALOS ZSOLT: *Eltűnt emlékeknek*, 2018

